DIE KERKWET EN DIE AMP VAN DIENAAR VAN DIE WOORD

Met 'n artikel wat grotendeels op die vakgebied van die kerklike reg beweeg, wil ek graag die aandag vestig op die belangrike rol wat prof. dr. S. P. Engelbrecht gespeel het om hierdie teologiese vak in ons Kerk tot sy reg te laat kom. Afgesien van die besondere waarde wat die bestudering van die Kerkreg vir die kerkhistorikus het, het prof. Engelbrecht hierdie vak, terwille van die vak self, vir baie jare in die Teologiese Fakulteit Afd. A van die Universiteit van Pretoria gedoseer. Dat die Ned. Hervormde Kerk gedurende die jare van sy bestaan nog steeds daarin geslaag het om sy kerklike reg suiwer te hanteer, weet iedereen wat enigsinds op die hoogte van die geskiedenis van die Kerk is. Mede deur die invloed van prof. Engelbrecht, by wie die oorgrote getal tans diensdoende predikante van die Kerk hulle vorming en opleiding in die beginsels van die kerklike reg gekry het, kan die sekerheid ongestoord voortleef dat die groot, rigtinggewende beginsels van die calvinistiese kerklike reg in die Ned. Hervormde Kerk nie alleen in ere gehou sal word nie maar as lewende reg sal bly funksioneer. Verder is dit goed om hier te memoreer dat die belangstelling vir die kerklike reg vir prof. Engelbrecht en dié dienaars van die Woord wat deur hom daarin opgelei is, nie slegs akademies van aard was of is nie. Immers by die totstandkoming van die *Kerkwet van die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika* in 1951, 'n kerkwet wat in baie opsigte afhanklik is van die *Kerkorde der Nederlands Hervormde Kerk*, het prof. Engelbrecht 'n leidende en belangrike rol gespeel sowel by die formulering van dié Kerkwet as by die aanname daarvan deur die Algemene Kerkvergadering. Om prof. Engelbrecht te eer en geluk te wens met die bereiking van sy sewentigste lewensjaar, wil ek hierdie, op die praktyk-gerigte, kerkregtelike studie aan hom opdra.

In die Kerkwet van 1951 was daar in die *Bepaling vir die Pastoraat*¹ 'n aantal leemtes wat veral met die uitdienstreding van dienaars van die Woord van die Kerk aanleiding gegee het tot anomalieë wat nie moes bestaan het nie. Met die Algemene Kerkvergadering van die Kerk wat op 9 Maart 1961 en volgende dae te Pretoria gehou is, het die vergadering 'n aantal besonder belangrike wysigings in die bestaande *Bepaling vir die Pastoraat* en die *Bepaling vir die Opleiding en Vorming van die Dienaars van die Woord*² aangebring. Hierdie wysigings wat deur anomalieë, wat in die praktyk aangetoon is moes verwyder word. Dit sal goed wees om hieraan 'n oomblik aandag te gee omdat dit ook die feit kan beklemtoon dat hierdie Algemene Kerkvergadering van 1961 voortdurend en in al sy besprekings sorgvuldig gehandel en opgetree het. En in sy handelinge het die vergadering geluister na die aanwysings van die Heilige Skrif terwyl die vergadering terselfdertyd welbewus was van sy verantwoordelikheid teenoor die Heer

¹) Kerkwet van die N.H. Kerk van Afrika, Hfstk. XV, bls. 60 vg.

²) Vgl. hiervoor: *Agenda vir die Algemene Kerkvergadering van die N.H. Kerk van Afrika*, bls. 14 vg., en bls. 39 vg.

van die Kerk én hulle wat deur Jesus Christus geroep is tot lede van die Kerk.

Die veranderinge wat die Algemene Kerkvergadering in die *Bepaling vir die Opleiding en Vorming van die Dienaars van die Woord* gemaak het, is vir ons onderwerp nie van besondere belang nie. In die verbygaan kan egter daarop gewys word dat een hinderlike anomalie wat vroeër bestaan het, nou verwyder is. Hierdie ongerymdheid het byna ongemerk ontstaan en voortbestaan. In die kerklike praktyk het dit so gebeur dat die proefpreek van teologiese studente losgemaak is, na die tyd, van die proponentseksamen. Dit het as gevolg gehad dat die teologiese studente in hulle finale B.D.-studiejaar en aan die begin van die akademiese jaar hulle proefpreke gehou het, terwyl die proponentseksamen eers aan die einde van die studie vir die B.D.-graad aan die orde kom. Na die suksesvolle aflegging van die proefpreek het die studente sonder enige verdere toestemming van óf van die Vergadering van professore óf die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering in die Kerk gepreek. Hier is dus aan die proefpreek wat organies 'n onderdeel van die proponentseksamen is, die karakter gegee van 'n eksamen wat toelating tot die openbare Woordverkondiging gee. Maar laasgenoemde karakters trek het die proefpreek volgens die bestaande Kerkwet beslis nie gehad nie. Die toelating van die teologiese studente tot die openbare Woordverkondiging op hierdie manier was beslis beswaarlik veral daar reeds 'n beginsel in hierdie verband bestaan het. Want die Sinode van 's-Gravenhage het in 1586 reeds bepaal:

„dat gheen proponenten de gemeente openbaerlijck vanden Predickstoel sullen Leeren, dan die Wettelijck gheexamineert ende bequaem ghekent zijn inde Universiteyt ofte Classe; ende en sullen nochtans haer niet vervorderen die Sacramenten te bedienen, totter tijd toe sy volcomelijck beroepen ende bevestight zijn.”

Om hierdie anomalie in ons kerklike usansie te wysig is daar nou in artikel 8 van die betrokke *Bepaling* neergelê dat na die suksesvolle aflegging van die proefpreek die student 'n preekvergunning van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering kan ontvang wat van krag bly tot en met die proponentseksamen. By die proponentseksamen word dan nie wéér 'n proefpreek gehou nie, maar 'n geskrewe preek moet dan ingehandig word wat as basis vir die proponentseksamen kan dien³.

Om nou vervolgens aandag te gee aan die veranderinge wat in die *Bepaling vir die Pastoraat* gemaak is, moet daar eers aandag gegee word aan die weg waarlangs 'n kandidaat tot die Heilige Diens tot die diens van dienaar van die Woord toegelaat word. Die toelating word tans gereël

³) Hoofstuk VI, art. 12 bepaal nou: „Die proponentseksamen is 'n gesprek oor die amp van die Evangeliedienaar in die geheel van die lewe en werk van die Kerk na aanleiding van 'n preek van die kandidaat . . . Die bedoeling van hierdie gesprek is om te bepaal in hoeverre die akademiese opleiding van die Teologiese Opleiding van die Kerk deel geword het van die hart en lewe van die betrokke kandidaat.”

deur die Bepaling soos vervat in Hoofstuk VI, artikel 9. Die kandidaat mag na die hou van 'n proefpreek en na die voldoening aan ander voorwaardes⁴ homself vir die proponentseksamen aanmeld. Hierdie eksamen word deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering afgeneem (artikel 11) en die inhoud en omvang daarvan word deur artikel 12 gereël. Dit is alleen via die eksamen voor die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering wat 'n kandidaat dus tot die amp van dienaar van die Woord toegelaat kan word.

Nadat die proponentseksamen afgelê is, moet die kandidaat die Formule van Ondertekening onderteken⁵. Daarna word die kandidaat deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering tot die Evangeliebediening in die Kerk toegelaat en beroepbaar gestel. Alhier ken die Kerkwet alleen één, allesomvattende proponentseksamen en die sisteem van die voorbereidende en beslissende eksamen word hier nie gevolg nie. Die hoofrede hiervoor is dat dit slegs één liggaam, naamlik die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering, is wat die bevoegdheid het om 'n kandidaat tot die amp van dienaar van die Woord toe te laat. Hoewel hierdie sisteem van toelating tot die amp wel verskil van die sestiende en sewentiende Eeuse gebruik in die reformatoriese kerke word die belangrikste beginsels wat by die toelating tot die amp geld, volledig gehandhaaf⁶. Hier is daar ook geen sprake daarvan dat die proponentseksamen aanleiding daartoe sou gee dat kandidate tot die Heilige Diens tot die amp toegelaat sou kon word sonder dat hy aan 'n bepaalde gemeente of werkopdrag verbonde is nie⁷.

Die teologiese kandidaat wat die proponentseksamen met sukses afgelê het en die Formule van Ondertekening onderskryf het, het as gevolg hiervan 'n ander status in die Kerk as die gewone lidmaat, hoewel onder geen omstandighede 'n hoër status nie. Rondom die amp moet daar tog voortdurend gewaak word dat hier nie 'n hiërargiese verstaan na vore sou kom as sou diegene wat tot die amp geroep word van 'n hoër status wees as die gewone lidmaat of die gemeente van gelowiges. Interessant is die uiteensetting van Claude uit 1683 in verband met die begrip *roeping* wat hier van toepassing is. Hy stel dat daar twee roepings is naamlik⁸:

„The one, which is that of the Reformation, is of Right common to all Christians, there being no one who is not Lawfully called

⁴) Hoofstuk VI, art. 13.

⁵) Terloops kan daar net op gewys word dat hierdie formule wat nog steeds in die oorspronklike Nederlands behou was, nou volgens die besluit van die Algemene Kerkvergadering in Afrikaans oorgesit moet word.

⁶) 'n Duidelike uiteensetting van die beginsels wat hier geld, word weergegee in: J. L. Ainslie, *The Doctrines of Ministerial Order in the Reformed Churches of the 16th and 17th Centuries*, Edinburgh 1940, p. 139.

⁷) Hierdie beginsel word baie duidelik in die meeste reformatoriese kerkordes formuleer. Vergelyk in hierdie verband die Dordtse Kerkorde, die Skotse *Second Book of Discipline* en die Franse Kerkorde.

⁸) J. Claude, *An Historical Defence of the Reformation*, London 1683, Pt. IV, p. 49.

by his Baptism, to destroy Errors contrary to the Nature, and Purity of the Faith; and to exhort his Neighbours to do the same thing, for the interest of his own Salvation, and that of the Glory of God. . . The other, which is that which respects the Ordinary Preaching of the Word of the Gospel, the Administration of the Sacraments, and the exercise of Discipline, is not common to every private man. On the contrary no one ought on his own hand to thrust himself in without otherwise lawfully called. The reason of this difference is, that the Reformation consisted in the mere Acts of Faith and Charity, which are those particular Acts that no one can dispense with, because no one can say that it does not belong to him to be of the true Faith, or to be Charitable but the Preaching of the Word, the Administration of the Sacraments, and the exercise of Discipline are those Acts of authority that no one can do in his own name, but in the name of another, that is to say, in the Name of God, or in the Name of the whole Church, so that he ought to be lawfully authorised to do them."

Nou moet egter ook daarteen gewaak word dat die amp nie gesien sal word as 'n verbisondering van die algemene priesterskap van die gelowige nie⁹. Die amp is deur God in die gemeente gestel¹⁰ en die amp leef in die gemeente¹¹ terwille van die gemeente¹². Uit die N.T.-gegewens en uit die reformatoriese geskifte blyk egter nie dat daar 'n statusverskil tussen die ampsdraer en die gemeente sou wees nie, soos die r.k. kerk dit so graag stel nie. As riglyn kan ons hier wel die uitspraak van H. F. Kohlbrugge noem wat na aanleiding van I Petrus 5:1-4 skrywe ¹³:

„Aan die Gemeente als geheel is de volkomen leer der zaligheid toevertrouwd en de Gemeente staat met haar onmiddellijk in verbinding, in zoverre zij een gemeente van Christus is. De voorgangers zullen deze volkomen leer der zaligheid niet bezitten als voorgangers maar als leden der Gemeente, en hun ambt bestaat juist daarin, deze volkomen leer der zaligheid aan de Gemeente steeds voor te houden en overeenkomstig zulk een leer de Gemeente te besturen. Het is in overeenstemming met deze verhouding van Gemeente en voorganger, dat de apostel Petrus de Gemeente als het ware er mee belast, zijn voor de ouderlingen als zodanig bedoelde woorden van vermaning, hun mede te deelen."

⁹) A.F.N. Lekkerkerker, *Het Ambt in de Hervormde Dienstboek*, artikel in *Kerk en Theologie*, Wageningen 1953, bls. 106.

¹⁰) Ef. 4:11, I Kor. 12:28. Vgl. ook A.A. van Ruler, *Bijzonder en Algemeen Ambt*, Nijkerk 1952, bl. 62.

¹¹) K. Barth, *Gotteserkenntnis und Gottesdienst*, Zollikon 1938, S. 182.

¹²) Ef. 4:12 moet hier wel van rigtinggewende belang geag word.

¹³) H. F. Kohlbrugge, *Het ambt der ouderlingen*, nieuwe vertaling door Ds. A. ter Steege, Amsterdam 1952, blz. 13.

Die feit dat beklemtoon word dat hier geen status-verskil tussen die ampsdraer en hulle wat vir die amp proponeer enersyds en die lede van die gemeente andersyds is nie, wil nog nie sê dat die amptelose gemeente as die ideaal gesien word nie. Dit sou weer in teenspraak wees met die N.T.-gegewens. Die N.T. ken immers nie die gewone gemeente sonder die amp nie. Maar die N.T. ken ook nie die hiërargie in die amp of die statusverskil tussen ampsdraer en leek nie!

Sodra die teologiese kandidaat wat die proponentseksamen met sukses afgelê het die Formule van Ondertekening onderskryf het, het hy 'n primêre, kontraktuele binding met die Kerk aanvaar. Die inhoud van hierdie binding is die Formule van Ondertekening. Hy is nou proponent-vir-die-amp-van-dienaar-van-die-Woord in die Kerk. Die volledige uitoefening van die dienswerk van die dienaar van die Woord word hiermee egter nog nié aan die proponent verleen nie. Dit kan eers gebeur nadat die proponent wettiglik tot die amp van dienaar van die Woord beroep en met die oplegging van hande bevestig is.

Die handoplegging¹⁵, wat van toepassing is by die bevestiging van 'n proponent, is die bevestiging tot die diens van dienaar van die Woord. Dit wil my voorkom dat dit ook die bevestiging is van die ondertekening van die Formule van Ondertekening. Die handoplegging word in die kerklike reg en praktyk allereers gebruik by hulle wat die eerste maal, nadat hulle die proponentseksamen afgelê het, bevestig word en daarom is die handoplegging vir my gevoel organies verbonde aan die eerste kontraktuele binding van die proponent aan die Kerk as 'n geheel. Die handoplegging geskied normaalweg net éénmaal in die lewe van 'n dienaar van die Woord en sou alleen ongedaan gemaak kon word deur die ont-heffing met verlies van status of die afsetting uit die amp.

Ten opsigte van die noodsaaklikheid van die handoplegging is verskillende standpunte moontlik. Ainslie het reeds die volgende gestel¹⁶:

„It may be said at the outset that opinions have differed in most of the Churches, Reformed and others, as to the rite being essential, in ordination or otherwise. Some have held it to be an absolute essential while others have considered it better omitted, or, at the most, not essential but only to be used as a helpful outward indication of ordination.”

Interessant is dit om daarop te let dat hoewel die handoplegging by die bevestiging reeds in 1532 te Zürich in gebruik is en die Eerste Switserse Geloofsbelydenis van 1536 sowel as die Tweede Switserse Geloofsbelydenis van 1566 die gebruik handhaaf, Calvin in die Geneefse *Ordonnances Ecclésiastiques* van 1541 dit nie opneem nie en die rede selfs daarvoor verstrek. In artikel 14 stel Calvin:—

¹⁵) Hoofstuk III, artikel 18

¹⁶) J. L. Ainslie, l.c., p. 159.

„Quant à la manière de l'introduire pour ce que les cérémonies du temps passé ont été en beaucoup de superstitions à cause de l'infirmité du temps.”

In sy *Institusie* het Calvyn geen besware teen die gebruik genoem nie want hy stel¹⁷:

„Dit staan vas, dat die apostels, wanneer hulle iemand tot diens bevestig het, geen ander seremonie as die oplê van hande gebruik het nie. Ek meen dat hierdie handeling uit die gewoonte van die Hebreërs voorgekom het wat dit wat hulle geseën of geheilig wou hê, deur die oplê van hande as 't ware voor Gods aangesig gebring het . . . En ongetwyfeld is dit nuttig dat deur so 'n teken die waardigheid van die bediening by die volk aangeprys word en ook dat hy wat bevestig word daaraan herinner word dat hy nou nie meer sy eie meester is nie maar dat hy aan God en aan die Kerk tot diensbaarheid aangewys is.”

Calvyn se aanduiding in die Geneefse kerkorde dat hy die handoplegging nie as 'n essensiële onderdeel van die bevestiging tot die amp beskou nie, het veroorsaak dat die Franse, Nederlandse en Skotse hervormde kerke dit aanvanklik nie as 'n onderdeel van die bevestiging beskou het nie¹⁸. Dit is dus duidelik dat van die begin af die handoplegging nooit 'n sakramentele karakter, in die roomse of anglikaanse sin van die woord, in die hervormde kerke gehad het nie en verder is dit ook nie beskou as die belangrikste onderdeel van die bevestiging van die proponent tot die diens van dienaar van die Woord nie.

Om egter tot die bevestiging in die diens en die daarmee saamgaande handoplegging te kan kom, moet daar eers 'n beroep op die proponent deur 'n gemeente of deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering uitgebring word. Die kerklike voorskrifte vir die beroep word neergelê in Hoofstuk III, artikels 6–15. In alle gewone gevalle word 'n proponent of 'n dienende dienaar van die Woord deur die Kerkraad van 'n vakante gemeente beroep nadat maar nodig goedkeuring daartoe van die gemeentevergadering verkry is¹⁹. Dit lê volkome in die lyn van die gewone praktyk van die kerke van die Hervorming. Die kerkwet maak egter ook voorsiening vir die moontlikheid dat 'n proponent of 'n diensdoende dienaar van die Woord deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering tot 'n besondere taak beroep kan word²⁰. Daar is dus net twee liggame wat 'n beroep kan uitbring. In die Kerkwet word geen voorsiening gemaak dat 'n kerklike raad of 'n ander kerklike liggaam 'n dienaar van die Woord sou kan beroep nie. Dit sou ook, volgens die reformatoriese kerklike reg, 'n volkome onmoontlikheid wees.

¹⁷) J. Calvinus, *Institutio christianae religionis*, IV, 3, 16.

¹⁸) J. L. Ainslie, l.c., p. 166–167.

¹⁹) Hoofstuk III, artikels 7–8.

²⁰) Hoofstuk VI, artikel 3.

Die feit dat 'n proponent tot die amp van dienaar van die Woord beroep is, gee aan hom geen reële veranderde status nie. Slegs die vakante, roepende gemeente word geag om nie meer vakant te wees solank die beroepene nog nie die beroep bedank het nie.

Indien die proponent 'n beroep na 'n gemeentes aanneem, volg daarna 'n aantal belangrike handelinge voordat die proponent finaal in sy amp bevestig is tot die dienswerk van die dienaar van die Woord.

Eerstens moet die proponent 'n getekende verklaring dat hy die beroep en die voorwaardes aan die beroep verbonde aanneem, aan die roepende Kerkraad en aan die Skriba van die Kommissie van dié Ringsvergadering stuur waarin die roepende gemeente geleë is. Deur hierdie verklaring kom die tweede kontraktuele binding wat die proponent aangaan, formeel tot stand. Hierdie tweede kontraktuele binding wat die binding aan 'n bepaalde gemeente of aan 'n bepaalde taak in terme van die Kerkwet is, is 'n noodsaaklikheid voordat die proponent tot die dienswerk van die dienaar van die Woord bevestig kan word. Terselfdertyd is hierdie tweede kontraktuele binding alleen moontlik na die eerste kontraktuele verbintenis wat kragtens die Formule van Ondertekening met die Kerk aangegaan is. Nadat hierdie tweede kontraktuele binding kerklike goedkeuring van die Voorsitter en Skriba van die Kommissie van die Ringsvergadering waaronder die roepende gemeente resorteer²¹ ontvang het, kan die proponent in die amp bevestig word²². Daarna moet die betrokke Kerkraad aan die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering kennis van die bevestiging stuur²³.

Op hierdie manier en langs hierdie weg word 'n teologiese kandidaat tot die amp van dienaar van die Woord toegelaat. Dit is duidelik dat die fundamentele beginsels wat deur die reformatoriese vaders vir die toelating tot die amp van dienaar van die Woord, volledige geldigheid in ons Kerkwet kry²⁴.

Na die bevestiging besit die dienaar van die Woord 'n ander, maar nie hoër status nie in die Kerk. Wat sy status presies is blyk uit die formulering van die omvang en grense van die dienswerk wat die dienaar van die Woord in die Kerk ten behoeve van die gemeente moet verrig²⁵. Dit kan dus gestel word dat die begrip status eintlik presies dieselfde beteken as opdrag of as diens.

'n Oomblik moet ons nou nagaan wat die resultaat of effek van die bevestiging in die amp van dienaar van die Woord is. In die r.k. kerk word

²¹) Hoofstuk III, artikel 13.

²²) Hoofstuk III, artikel 16-18.

²³) Hoofstuk III, artikel 19.

²⁴) J. L. Ainslie, l.c., p. 142-143.

²⁵) Kerkwet artikel V, asook Hoofstuk XV, artikel 3.

aanvaar dat die bevestiging tot die amp 'n baie besliste effek het naamlik²⁶ die toedeling van genade asook die verleen van 'n *character indelibilis*²⁶. Die konsilie van Trente leer in hierdie verband²⁷:

„Si quis dixerit per sacram ordinationem non dari Spiritum Sanctum; ac proinde frustra episcopos dicere: *Accipe Spiritum Sanctum*; aut per eam non imprimi characterem; vel eum, qui sacerdos semel fuit, laicum rursus fieri posse; anathema sit.”

Hierdie dogma is nooit deur die reformatoriese vadere aanvaar nie, intendeel! Immers die reformatoriese vadere het die algemene priesterskap van alle gelowiges geleer en die geestelike karakter van dié priesterskap is gelykelyk aan alle Christusgelowiges geskenk. Dit is beslis nie so dat sommige uit die gemeente wat tot 'n besondere diens geroep word, 'n beter of mooier of hoër geestelike karakter van priesterskap ontvang nie. Tipierend van die reformatoriese opvattinge is wel dié van Zwingli²⁸:

„Die heilige Weihe, von der sie sagen, dass sie der Seele einen gewissen Charakter (Merkmal) eindrucke, gleichsam einritze, ist eine menschliche Erfindung. . . . Davon reden nun die Kappen-Theolog also: dass so man einen zu einem Priester weihe, in seiner Seele ein Zeichen gekrast oder gerissen werde, das nimmermehr daraus moge gebraucht noch abgetilgt werden. Dieser Kras oder Zeichen ist in der gottlichen Schrift nirgends angezeigt, und obgleich die Apostel auf die, die sie zum Predigt geordnet haben, ihre Händen aufgelegt, ist doch daselbe nach gemeinen Brauch der Menschen beschehen, die pflegen Treu und Glauben und Empfehlung (Auftrag) mit einem Handschlag zu beweisen, zu mehrerer Urkund.”

Daarom is in die reformatoriese kerklike reg ook moontlik dat iemand wat tot die diens van die woord bevestig is, die diens kan neerlê en dan weer gewone lidmaat sal wees. Die reformatore het dit egter nie aangeemoedig nie. Want volgens die reformatoriese opvatting is iemand wat tot die diens van die Woord bevestig is, vir die res van sy lewe tot daardie diens geroep. In die Franse kerkorde van 1559, artikel 12 staan wat dit betref baie pertinent:

„Ceux qui sont esleus une fois au ministre de la parole doivent entendre qu' ils sont esleus pour estre ministres toute leur vie.”

In 1571 is daar wel in Frankryk bepaal dat 'n Provinsiale Sinode iemand van dié diens mag onthef vir spesiale en gewigtige redes. Die Dordtse Kerkorde van 1618, artikel 12 het dieselfde bepaal. Hoewel die

²⁶) Thomas Aquinas, *Summa*, The Sacrament of Order, Vr. xxxv, 1, 2, 3.

²⁷) H. Denzinger, *Enchiridion Symbolorum*, Romae 1957, p. 338.

²⁸) Gesitêr by J. L. Ainslie, l.c., p. 193. Luther en Calvyn het dieselfde opinie daarop nagehou.

reformatoriese vadere dus nie die *character indelibilis* van die r.k. teologie aanvaar het nie, het hulle die toelating en bevestiging in die amp van dienaar van die Woord beslis nie ligtelik opgevat nie.

Besondere sterk klem word daarop gelê dat hy wat eenmaal tot die diens van die Woord toegetree het, vir die res van sy lewe aan die opdrag gebind is. Dit word onderstreep deur die streng maatreëls wat neergelê word ten opsigte van diegene wat die diens van die Woord wil verlaat. In hierdie verband het die Franse *Discipline Ecclésiastique* van 1559 bepaal dat diegene wat die amp verlaat deur die Provinsiale Sinode geëkskommuniseer moet word tensy hulle berou kry en na die diens wat God hulle opgedra het, terugkeer. In Skotland het die Sinode in 1565 ten opsigte van die dienaars van die Woord bepaal:

„but lawfullie they may never change their vocation.”

In 1570 is andermaal bepaal dat die dienaars van die Woord by die bevestiging

„sal protest solemnlie, that they will never leave the said vocation at any time heerafter, under the paine of infamie and perjurie.”

Daarom het die Skotse *Second Book of Discipline* ook bepaal²⁹:

„They that ar anis callit be God, and dewlie electit be Man, eftir that they have anis accepted the Charge of the Ministerie, may not leave their Function. The Desertours sould be admonishit, and in case of Obstinacie finallie excommunicate.”

Die reformatoriese visie is dus dat die amp van die dienaar van die Woord 'n diensopdrag is wat vir die res van die lewe van die bevestigde sal geld. Wilhelm Niesel, wat die calvinistiese teologie op hierdie punt, nagegaan het, stel³⁰:

„Wer seinen Posten aber freiwillig verlässt, ist ein Verräter.”

Hier gaan dit natuurlik om die verbreking van die eerste kontraktuele binding wat met die toelating tot die amp saamhang. Die tweede kontraktuele binding is nie as permanent beskou nie en kan daarom, sonder verlies van status van dienaar van die Woord, losgemaak en weer bevestig word. Vir hierdie rede is die handoplegging wat met die toelating en bevestiging in die amp saamhang nié weer herhaal nie. By die verskuiwing van gemeente na gemeente is die dienaar van die Woord natuurlik elke keer in die nuwe gemeente bevestig omdat dit ook bevestiging van die tweede kontraktuele binding is. Dit moet egter goed besef word dat die dienaar van die Woord wat van gemeente na gemeente verskuif, die opdrag tot diens onverminderd behou, dit is slegs die plek waar hy sy diens volvoer wat wissel.

²⁹) Vgl. J. L. Ainslie, l.c., p. 196–197. Die Dordtse Kerkorde, artikel 12, stel in hierdie verband: *neque aliud vitae institutum obire possit*.

³⁰) W. Niesel, *Die Theologie Calvins*, München 1957, S. 205.

Voordat nou iets oor die losmaking uit die amp gesê kan word, moet daar net 'n oomblik nagegaan word hoe die Kerkwet die amp van die dienaar van die Woord sien. Die taak en opdrag van die dienaar van die Woord, wat terselfdertyd die inhoud van sy amp aandui, word in die Kerkwet baie duidelik gestel³¹:

„die verkondiging van die Woord van God;
die bediening van die sakramente;
die diens van die gebede; ensovoorts”.

Van besondere belang is natuurlik die rangorde van die onderdele van die opdrag wat aan die dienaar van die Woord gegee word en dat hier van 'n rangorde sprake is, moet nie uit die oog verloor word nie. Dit word andermaal beklemtoon as die Kerkwet as die „gewone werksaamhede” van die dienaar van die Woord aandui as:

„die verkondiging van die Woord;
die bediening van die sakramente; ens.”

Selfs diegene wat deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering vir besondere werksaamhede beroep is, se opdrag is presies dieselfde³².

Volgens die Kerkwet is dit dus duidelik dat die konstituerende element van die amp van die dienaar van die Woord, soos die ampsaanduiding self reeds ook sê, die Woordverkondiging en die sakramentsbediening is en wat daarmee saamhang. Die Formulier vir die Bevestiging van die Bedienaars van die Goddelike Woord stel dit ook baie duidelik³³:

„Bygevolg is dit duidelik dat die amp van die herders of bedienaars van die Woord is:

Ten eerste dat hulle die Woord van die Here, . . ., grondig en opreg aan hulle gemeente moet verkondig . . .”

Terloops kan daar op gelet word dat die amp van die dienaar van die Woord volgens die Kerkwet 'n differensiasie ken. Die Kerkwet stel³⁴:

„Die dienaars van die Woord word onderskei in:
die herders en leraars;
die hoogleraars in die godgeleerdheid.”

Ten opsigte van die hoogleraar was daar in die kerke van die hervorming nie altyd ewe veel duidelikheid nie. Joh. Calvyn het die hoogleraar nie altyd as 'n aparte amp gesien nie want in die *Ordonnances*

³¹) Hoofstuk XV, artikel 5, vg. art. 2.

³²) Hoofstuk XV, artikel 13.

³³) Daar kan net op gelet word dat die volgorde van die ampsopdrag in die Formulier en die Kerkwet 'n klein verskil het. In die Formulier is dit: Woordverkondiging, diens van die gebede, sakramentsbediening. Die Kerkwet plaas, in navolging van Calvyn, die sakramentsbediening op die tweede plek.

³⁴) Kerkwet, artikel V.

³⁵) Weselse Artikels, Hoofstuk II, art. 14 vg.

Ecclesiastiques van 1541 het hy die hoogleraar of *doctor* nie assodanig in dié kerkwet geïnkorporeer nie. Vantevore het hy in die *Institusie* die amp van *doctor* as 'n eie amp waardeer. In die voetspoor van hierdie opvatting het ook die Convent van Wezel van 1568 die hoogleraarsamp as 'n onderskeie amp ingestel³⁵ maar reeds met die Sinode van Emden in 1571 is dit weer losgelaat. In die Dordtse Kerkorde van 1618 word in navolging van die Sinode van Middelburg van 1581 en die Sinode van 's-Gravenhage van 1586, gestel³⁶:

„Het ambt der Doctoren of Professoren in de Theologie is, de Heilige Schrifture uit te leggen, en de zuivere leer tegen de ketterijen en dolingen voor te staan.”

Juis omdat die amp van die *doctores* deur die omstandighede van die tyd maar met dié van die professore in die teologie geïdentifiseer moes word, het die amp van die *doctores* nie 'n selfstandige, onderskeie amp in die Kerk gebly het nie. Daarom word in ons Kerkwet die hoogleraars as 'n differensiasie van die amp van dienaar van die Woord beskou. As die Kerkwet van naderby besien word, word dit gou duidelik dat die opdrag van die hoogleraar sterk van dié van die dienaar van die Woord verskil. Ten opsigte van Woordverkondiging en sakramentsbediening word dit as 'n laaste vereiste aan die hoogleraar gestel en dan nog onder kwalifikasie³⁷:

„om vir sover moontlik die ander ampspligte dit toelaat, Woord en sakrament te bedien.”

Die primêre taak van die hoogleraar word omskrywe as ³⁸:

„om studente op te lei;
om toesig te hou oor die studie, vordering en lewenswandel van die studente;
om die teologiese arbeid van die Kerk te bevorder; ens.”

Dit sou beter gewees het as die rangorde en die omskrywing van die ampspligte van die hoogleraar ook tydens die jongste Algemene Kerkvergadering hersien was. Meer nadruk moet beslis gelê word op die teologiese arbeid wat die hoogleraar verrig en moet verrig. Daaruit voortvloeiend sou die opdrag om die studente op te lei, 'n logiese tweede onderdeel van die primêre ampsopdrag van die hoogleraar wees. Verder, gesien die situasie waarin ons tans verkeer, sou dit ook goed gewees het as die Kerk, vanweë die voorskrif van Ef. 4:12 met nadruk sou bepaal het dat die teologiese arbeid van die hoogleraar in en ten behoeve van die Kerk verrig moet word, tot opbouing van die liggaam van Christus. 'n Dergelike

³⁶) Hier dien op gelet te word dat die oorspronklike gedagte van die *doctores*-amp nie verwesenlik is nie en daarom word by Dordrecht die professore in die teologie dieselfde status in die Kerk gegee as wat oorspronklik vir die *doctores* bedoel was.

³⁷) Hoofstuk VI, artikel 18.

³⁸) Hoofstuk VI, artikel 22 kwalifiseer die derde vereiste soos in artikel 18 neergelê, nader.

opdrags-omskrywing sou beslis verheldering in die hand gewerk het. Immers die neiging skyn te bestaan om te stel dat daar 'n teologiese wetenskap beoefen kan word wat nie in en ten behoeve van die Kerk beoefen hoef te word nie. Dit is 'n teologie wat die verpligting teenoor die sigbare Kerk verbygaan, dié Kerk selfs aanval om dan aan te sluit by die moderne *gnosis*, wat alleen die ingewydes ken en wat met die begrip „ekumeniese teologie” aangedui word!

Ten opsigte van die kerklike binding van die hoogleraar kan die volgende gestel word. Waar 'n diensdoende dienaar van die Woord tot hoogleraar benoem word³⁹, bly die eerste kontraktuele binding met die Kerk voluit geldig, is selfs voorwaarde vir die benoeming tot hoogleraar⁴⁰. In die plek van die tweede kontraktuele binding wat die dienaar van die Woord met die gemeente gesluit het, kom in die geval van die hoogleraar die vrywillige aanvaarding van die dienskontrak met die Universiteit. Om hierdie dienskontrak te kan aanvaar, ontvang die dienaar van die Woord wat tot die amp van hoogleraar benoem word losmaking van sy tweede kontraktuele binding met die gemeente waarin hy staan. Sodoende is hy vry om die nuwe kontraktuele binding te aanvaar. Die moontlikheid om 'n dienskontrak met die Universiteit aan te gaan, is egter alleen moontlik vanweë die bestaande kontrak van die Kerk met die Universiteit wat die bestaan en voortbestaan van die Kerklik-bepaalde Teologiese Fakulteits-afdeling aan die Universiteit reël. Verder vanweë die feit dat die hoogleraar benoem word aan die Universiteit op voordrag van die Kerk, met volle medewete en instemming van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering die dienskontrak met die Universiteit aanvaar, wat assodanig ook kerklike goedkeuring het, en ook onverminderd sy eerste kontraktuele binding met die Kerk behou, is die hoogleraar volledig *kerklike* hoogleraar. Assodanig ook volle verantwoordelikheid skuldig aan die Kerk vir die uitvoering van sy opdrag. Aan die Universiteit ontvang die hoogleraar omdat hy finaal deur die Universiteit aangestel word, al die regte, voorregte en verpligtinge wat aldaar aan die amp van hoogleraar verbonde is en is hy ook aan die Universiteit volle verantwoordelikheid skuldig vir die korrekte uitvoering van sy opdrag. So is die hoogleraar enersyds volle kerklike hoogleraar en andersyds volledig Universitêre hoogleraar. Die status van die hoogleraar in die Kerk is egter presies dieselfde as dié van dienaar van die Woord⁴¹ en in geen geval kan gesê word dat die hoogleraar 'n hoër status het as die dienaar van die Woord nie. In die amp ken die reformatoriese kerklike reg geen hiërargiese onderskeidings nie.

Uit die feit dat die hoogleraar 'n differensiasie van die amp van dienaar van die Woord is, moet egter nié die konklusie getrek word dat hierdie

³⁹) Die wyse waarop word gereël in Hoofstuk VI, artikel 5.

⁴⁰) Hoofstuk III, art. 9 asook Hoofstuk VI, artikel 15.

⁴¹) Solank die hoogleraar dié amp bekleed, bly hy voluit beroepbaar in die Kerk en geniet dus alreeds hierdeur dieselfde status as die dienaar van die Woord.

differensiasie vanselfsprekend 'n presedent skep vir 'n voortdurend-voortgaande differensiasie van die amp van dienaar van die Woord nie. Om in die reformatoriese voetspoor te bly moet die kardinale en konstituerende inhoud van die amp van dienaar van die Woord steeds volledig bly geld⁴².

Die losmaking van die dienaar van die Woord uit sy amp is ook 'n aangeleentheid waaraan daar enkele oomblikke aandag gegee moet word. Hier moet andermaal gestel word dat in gedagte gehou moet word dat elke dienaar van die Woord 'n dubbele kontraktuele binding het naamlik dié met die Kerk in die algemeen, kragtens sy onderskrywing van die Formule van Ondertekening en daarnaas dié met die besondere gemeente kragtens die aanvaarding in geskrifte van die beroep en die beroepsvoorwaardes en die daaropvolgende bevestiging in die gemeente⁴³. Die losmaking van die tweede kontraktuele binding is in alle normale gevalle slegs tydelik van aard om die wisseling van werkkring moontlik te maak. Die losmaking van die tweede binding is *nooit* losmaking uit die amp nie en raak daarom die status van die dienaar van die Woord gladnie.

Ook in die geval van die hoogleraar sou die kansellering van die dienskontrak met die Universiteit nie die status van die hoogleraar raak nie omdat die eerste kontraktuele binding met die Kerk, waarkragtens die aanvaarding van die dienskontrak moontlik gemaak is, onverminderd bly voortbestaan. Indien 'n hoogleraar dus sou bedank as hoogleraar is die enigste wat gebeur dat die hoogleraar nié meer aan die teologiese opleiding van die Kerk verbonde is nie, maar nog steeds beroepbare dienaar van die Woord in die Kerk is en bly. Die hoogleraar ontvang dus, by sy kansellering van sy dienskontrak met die Universiteit, sy gewone opdrag as dienaar van die Woord terug en dié opdrag het hy reeds by die onderskrywing van die Formule van Ondertekening as sy lewensroeping aanvaar.

Om uit die amp losgemaak te word of onthef te kan word, moet die eerste sowel as die tweede kontraktuele binding van die dienaar van die Woord losgemaak word. Daarom is die verlening van die *emeritaat*⁴⁴ nie losmaking of ontheffing uit die amp nie. Wat hier gebeur is dat die dienaar van die Woord op sy versoek en onder bepaalde voorwaardes permanente losmaking van die tweede kontraktuele binding kan kry. Die voorwaardes hiervoor is:

1. dat die betrokke dienaar medies ongeskik bevind is om sy ampspligte in die gemeente te vervul, waarskynlik vanweë die bereiking van 'n hoë ouderdom. Hier word nie nader deur die betrokke artikel gekwalifiseer wat onder die begrip „medies ongeskik”

⁴²) Die kardinale en konstituerende inhoud van dié amp word duidelik onder woorde gebring deur J. Calvinus, l.l. IV, 3.6 en IV, 5. 11 en 12.

⁴³) Hoofstuk III, artikel 11 en 16. Die tweede kontraktuele binding kan ook met die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering aangeaan word in die geval waar 'n dienaar van die Woord deur die liggaam tot 'n besondere taak beroep is.

verstaan moet word nie. Dit verdien egter oorweging om aan alle dienaars van die Woord wat medies ongeskik is vir die verdere volvoering van die ampspligte, die emeritaat te verleen.

2. dat die betrokke dienaar van die Woord vyf-en-dertig jaar in die bediening gestaan het en dus 'n sodanige leeftyd bereik het dat geoordeel kan word dat hy die eis nagekom het om die amp vir die duur van sy lewe te vul.
3. dat die dienaar die leeftyd van vyf-en-sestig jaar bereik het en hier geld dieselfde as wat net hierbo gestel is.

Die emeritaat is nie losmaking uit die amp nie⁴⁵ en normaalweg geskied dit alleen na 'n leeftyd van diens in die amp. Die redes vir emeritaat-verlening suggereer dat die ontvanger van die emeritaat nié na die losmaking na 'n ander lewenstaat oorgaan of kan oorgaan nie.

'n Nuwe moontlikheid van losmaking is deur die jongste Algemene Kerkvergadering geskep. Dit geld een besondere geval naamlik dié dienaar van die Woord wat deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering *benoem word* om tot voordeel van die Kerk in sy geheel 'n besondere taak in die Kerk te verrig. Hier is die moontlikheid voorsien dat dit noodsaaklik mag word om 'n teoloog administratief in die Kerk te werk te stel, byvoorbeeld as Hoofargivaris van die Kerk. Aangesien 'n dienaar van die Woord alleen beroep kan word na 'n taak wat aan die kardinale en konstituerende inhoud van die amp van dienaar van die Woord volledige geldigheid gee, spreek dit vanself dat geen dienaar van die Woord na 'n administratiewe taak *beroep* kan word nie. Indien 'n dienaar van die Woord tot so 'n administratiewe pos in en terwille van die Kerk benoem word, spreek dit vanself dat hy hiermee nie na 'n ander lewenstaat oorgaan nie. Wel dat hy 'n ander opdrag *van die Kerk* aanvaar. Daarom word 'n dienaar van die Woord wat so 'n pos sou aanvaar, slegs losgemaak van sy tweede, kontraktuele binding aan die gemeente maar nie van sy eerste kontraktuele binding aan die Kerk nie. Hy word dus losgemaak van sy gemeentelike werksaamhede maar nié van die amp nie omdat hy nie na 'n ander lewenstaat oorgaan nie maar binne-kerklik, administratief as teoloog werksaam is en bly. Met hierdie dienswerk in en ten behoeve van die Kerk bly hy besig om die Kerk en in indirekte sin die voortgang van die Evangelieverkondiging te dien. Tot in 'n beperkte mate is daar 'n oppervlakkige analogie tussen hierdie dienaar van die Woord wat losgemaak is van sy gemeentelike binding en die hoogleraar. Maar dit is oppervlakkig omdat die teoloog wat administratief in die Kerk werksaam is vanweë die goeie orde van die administrasie van die Kerk nie dieselfde voorregte as die hoogleraar of emeritus-predikant ontvang nie⁴⁶.

⁴⁴) Hoofstuk XV, artikel 8.

⁴⁵) Dit blyk reeds uit Hoofstuk I, artikel 10, Hoofstuk XV, artikel 13 e.a.

⁴⁶) Hoofstuk XV, art. 9 bepaal o.a.: Hy sal sitting hê op die amptelike vergaderings van die Kerk, wanneer daartoe opgeroep, met adviserende stem.

Ten opsigte van die ontheffing van die dienaar van die Woord uit die amp, is daar nou twee moontlikhede. Die eerste is vanweë die begeerte van die dienaar van die Woord om na 'n ander lewenstaat oor te gaan of vanweë ongeskiktheid van die dienaar van die Woord⁴⁷.

Die ontheffing uit die amp, en dit beteken natuurlik die kansellering van die eerste kontraktuele binding met die Kerk, op versoek van die dienaar van die Woord vind normaalweg plaas met die verlies van status. Aangesien die tweede kontraktuele binding hier ook losgemaak moet word, moet die dienaar van die Woord wat hierdie weg wil gaan, eers met die Kerkraad oorleg pleeg en daarna met die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering. Dat die ontheffing normaalweg met die verlies van status gepaard gaan, is vanselfsprekend omdat dit die kansellering van die eerste kontraktuele binding meebring. Daarby kom die oorweging dat by die aanvaarding van die amp van dienaar van die Woord dit veronderstel was om lewenslank te geld. Die Formulier vir die Bevestiging van Dienaars van die Goddelike Woord stel dit ook so want in die vermaning na die bevestiging word gestel:

„Hou aan met voorlesing, vermaning en lering, . . . Let op die leer en volhard daarin . . . En wanneer die Opperherder verskyn, sal u die onverwelklike kroon van heerlikheid ontvang.”

In die slotgebed van die Formulier kom ook nog die volgende voor:

„Verleen hom dapperheid in alle moeilikhede en swarighede wat hom in sy diens mag teenkom, sodat hy, deur die troos van u Gees versterk en *tot die einde toe* standvastig, saam met die getroue diensknegte ontvang mag word . . . ”

In wese is die verkies van 'n ander lewenstaat bo die amp van dienaar van die Woord vir die dienaar van die Woord sensurabel. Immers in die eerste bevestigingsvraag het die dienaar van die Woord bevestigend op die volgende vraag geantwoord:

„Ten eerste vra ek u of u gevoel in u hart dat u wettig deur die gemeente van God, en daarom deur God self tot hierdie heilige diens geroep is?”

Met sy versoek om na 'n ander lewenstaat oor te gaan, gee die dienaar feitlik te kenne dat hy 'n beroep bo 'n roeping van God verkies. Hoewel die verlies van status géén tugmaatreël by die ontheffing van die dienaar van die Woord wat daarvoor vra, is of kan wees nie, beteken die feit dat die dienaar geag moet word om sensurabel te wees, dat hy seker nie sy status sal kan behou as dienaar van die Woord nie.

Tog het die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering die bevoegdheid ontvang om by wyse van vergunning en om ernstige en gewigtige redes te besluit om iemand wat na 'n ander lewenstaat oorgaan,

⁴⁷) Hoofstuk XV, artikel 10 (a) en 10 (b).

nié uit die amp te onthef nie. Met ander woorde die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering kan wél die eerste kontraktuele binding handhaaf. Om die anomalie enigermate te versag het die Algemene Kerkvergadering egter wel 'n norm aangelê waarvolgens die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering sal besluit of 'n dienaar van die Woord wat na 'n ander lewenstaat wens oor te gaan, met behoud van status onthef kan word dus alleen van sy tweede kontraktuele binding ontslaan kan word. Die norm is Ef. 4:12 asook die riglyne vir wat die inhoud van die amp is soos neergelê deur die Formulier van Bevestiging. Terselfdertyd kan die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering van tyd tot tyd hierdie vergunning in hersiening neem en dit selfs intrek indien dit nodig blyk te wees.

Die dienaar van die Woord wat ontslaan word van sy eerste en tweede kontraktuele bindinge en dus sy status verloor, besit na die ontheffing die status van die gewone lidmaat wat nié tot 'n besondere diens geroep is nie. Die Kerk wil egter nie, in die voetspoor van die vroeg-reformatoriese opvattinge, die dienaar van die Woord wat die amp verlaat het, as sensurabel beskou en kerklike tugmaatreëls toepas nie. Oor die moontlikheid daarvan word in die Kerkwet niks gesê nie sodat gekonkludeer kan word dat die moontlikheid daartoe wel oopstaan. 'n Presedent hiervoor bestaan egter nie in ons kerklike reg nie.

Die ontheffing vanweë ongeskiktheid geskied nou, na die jongste wetswysiging, alleen met verlies van status. Dit is natuurlik volkome korrek want 'n ontheffing met behoud van status in gevalle van ongeskiktheid is 'n teenspraak in homself. Die aangeleentheid van ontheffing vanweë ongeskiktheid is in sekere mate 'n lastige aangeleentheid aangesien die formulering van Hoofstuk XV, artikel 10 (b) nogal vaag is. Daar word gestel dat die dienaar van die Woord op eie versoek, of op versoek van die Kerkraad of sy Ringskommissie of die Orgaan van bystand onder wie se toesig hy val, onthef kan word as die dienaar:

„as gevolg van sy aard en aanleg blyke gee dat hy ongeskik is vir die Evangeliebediening;

dat hy die bekwaamheid nie het om die sake van die gemeente ordelik te laat verloop nie, indien van toepassing.”

Waarskynlik word hier gedink aan die situasie waar 'n dienaar van die Woord nie sensurabel is vanweë sy optrede nie en ook nie in aanmerking kom vir (vervroegde) emeritaat nie. Dit wil as onwaarskynlik voorkom dat hierdie artikel die basis kan vorm van 'n optrede van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering om kerklike strafmaatreëls toe te pas. Immers hierdie ontheffing geskied na aanleiding van 'n versoek en nié na aanleiding van 'n klag nie.

Ten laaste kan die dienaar van die Woord uit die amp afgesit word nadat 'n tugsak teen die betrokke dienaar van die Woord gevoer is. Die

gronde vir afsetting is die normale wat in die reformatoriese kerke gegeld het van die vroegste tyd af. Die lys is, in rangorde, die volgende:

„dwaalleer;
wangedrag;
ernstige versuim van ampspligte;
misbruik van ampsvoorregte;
volharding in verset deur woord en/of daad en/of geskrif teen
Wet en/of Bepalings en/of besluite van die Kerk.”

Die laaste in hierdie lys is 'n toevoeging terwille van die goeie orde in die Kerk. Terloops moet daar op gewys word dat dit alleen van toepassing is op die dienaar van die Woord en nie op die lidmate nie. Hierdie toevoeging word gebaseer op die frase in die Formule van Ondertekening wat as volg lui:

„ . . . beloovende ons in alles overeenkomstig onze kerkelijke reglementen stiptelijk te zullen gedragen,”

Terselfdertyd word hier ook rekening daarmee gehou dat die Formulier om die Heilige Nagmaal te hou, stel dat

„almal wat tweedrag, sektes en muitery in kerke en wêreldlike regerings wil aanrig; . . .”

vermaan word om hulle van die Tafel van die Here te onthou.

Dat hierdie laaste bepaling in artikel 10(c) ingeskryf is, sal niemand verwonder wat weet hoeveel skade en skande die optrede van 'n groepie dienaars van die Woord in die Kerk gedurende die afgelope tyd aan die Kerk berokken het nie. Veral die Kerk se taak om die Evangelie aan die heidene te bring is deur die genoemde optrede ernstig gestrem en selfs ontwrig. Dit is jammer dat diegene wat hulle op *hulle* verstaan van die Heilige Skrif vir hulle optrede beroep, nie ook 'n deeglike studie van die één aanwysing in Ef. 4:12 gemaak het nie. Ook terwille van die ordelike opbou van die liggaam van Christus het hierdie toevoeging tot die kerklike wet 'n harde noodsaaklikheid geword.

Tenslotte is die hertoelating tot die amp van diegene wat uit die amp van dienaar van die Woord onthef is sonder behoud van status of afgesit is, ook gereël. Aangesien die dienaar van die Woord wat uit die amp losgemaak is, nou die status van gewone lidmaat het wat nie tot 'n besondere diens geroep is nie, skep die hertoelating geen besondere kerkregtelike probleme nie. Die weg wat gegaan moet word, is die gewone weg wat iedereen moet gaan wat tot die amp van dienaar van die Woord toegelaat wil wees. Hoofstuk XV, artikel 10 (ter) reël hierdie toelating. Die volgende elemente is van gewig:

1. die lidmaat doen aansoek by die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering om tot 'n *colloquium doctum* toegelaat te word;
2. daartoe word die kandidaat opgeroep om voor die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering te verskyn om met die

Kommissie in gesprek te tree. Hierdie gesprek wat 'n element van vermaning en skuldvergiffenis bevat, is bedoel sodat die Kommissie hom kan oortuig dat die kandidaat nou (wel) vir die Evangeliebediening in die Kerk geskik is;

3. na hierdie gesprek kan die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering aan die kandidaat toestemming verleen of weier om 'n *colloquium doctum* af te lê.

Die toelating tot die amp vind dan vervolgens plaas volgens die desbetreffende bepalings van die Kerkwet. Indien die kandidaat die *colloquium doctum* slaag, moet die kandidaat weer die eerste kontraktuele binding met die Kerk aanvaar deur middel van die onderskrywing van die Formule van Ondertekening. 'n Blote besluit van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering dat hierdie eerste kontraktuele binding, wat verbreek was, weer herstel is, kan nie voldoende geag word nie. Immers die ontheffing op eie versoek of die afsetting uit die amp het neergekom op die intrek en kansellering van die ondertekening van die Formule van Ondertekening en daarmee van die eerste kontraktuele binding van die dienaar van die Woord met die Kerk.

Na die suksesvolle aflegging van die *colloquium doctum* en die ondertekening van die Formule van Ondertekening is die kandidaat weer beroepbaar in die Kerk. By die bevestiging van die kandidaat in die gemeente sal dit, in die lig van wat reeds hierbo gesê is, noodsaaklik wees om die kandidaat met die oplê van hande te orden. Immers die oplê van hande is in die protestantisme nié die mededeling van 'n *character indelibilis* nie en dit is ook nie 'n eenmalige, sakramentele handeling soos die Doop nie. Daarom moet die handoplegging prinsipieel herhaalbaar wees veral in die besondere geval waar 'n kandidaat andermaal en opnuut in die amp gestel word. Andersyds kan natuurlik gestel word dat die handoplegging assodanig nié noodsaaklik is vir die bevestiging in die amp en daarom hier ook agterweë gelaat kan word. Terwyl dit egter die gebruik is by die eerste bevestiging van dienaars van die Woord en terwyl dit in hierdie geval ook gaan om 'n nuwe plasing in die amp, sal die herhaalde handoplegging hier wel noodsaaklik wees.

A. D. PONT.